

Kotimaisen tiederahoituksen kakku on menettämässä aimo viipaleen. Puoliväliriihessä strategisen tutkimusrahoituksen valtuutta alennetaan edelliseen kehyspäättökseen verrattuna pysyvästi 25 miljoonaa euroa ja Suomen Akatemian tutkimushankkeiden myöntämisvaltuutta 10 miljoonaa euroa vuodesta 2023 lähtien.

”Suurin pudottaja” on siis Strategisen tutkimuksen (STN) rahoitusinstrumentti. Se luotiin vuonna 2014 samassa yhteydessä, kun valtion tutkimuslaitoksia uudistettiin ja niille aiemmin budjetoitua rahaa ohjattiin uuteen STN-rahoitukseen. Taustalla oli useampia selvityksiä suomalaisesta tutkimus- ja innovaatioinnovaatiojärjestelmästä. Sitä pidettiin vaikeasti ohjattavana, reviirijattelun ja polkurippuvuuden leimaamana sekä vahvasti muutosvastarintaisena. Puolitoista tusinaa keskenään hyvin erilaista tutkimuslaitosta satoi merkittäviä resursseja, joiden uudelleen suuntaaminen oli vaikeaa.

Pitkään vatvottu tutkimuslaitosuudistus vähensi lopulta tutkimuslaitosten lukumäärää fuusioin, yhtiöitti VTT:n, leikkasi laitosten budjettirahoitusta ja perusti rahoilla kaksi uutta valtionneuvoston tiedontarvetta palvelevaa rahoitusmuotoa. Niistä

STN oli iso ja VN-TEAS pienempi. Laitoksista hävisi muutamassa vuodessa huomattava määrä tutkimukseen käytettyjä työvuosia: jos niiden määrää kuvaava indeksi oli vuonna 2012 sata, oli se vuonna 2016 enää 60.

Uudistuksen tavoite oli lisätä tieteellisen tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja tuottaa tietoa poliittisen päätöksenteon tarpeisiin. Sittemmin STN on monien mielestä osoittautunut hyväksi rahoitusinstrumentiksi. Sen avulla kyetty luomaan uusia yhteistyökumppanuuksia ja käynnistämään monitieteisiä, yhteiskuntapoliittisesti relevantteja ja päätöksentekoon avautuvia isoja tutkimuskokonaisuuksia.

Nyt kuitenkin uudehkosta rahoitusinstrumentista ollaan leikkaamassa merkittävä summa. On epäselvää, johtuuko leikkaus pikemmin yleisestä korona-ajan säästötarpeesta vaiko tyytymättömyydestä STN:ään. STN:n arviointi on kesken. Niin tai näin, merkittävää on se, että toisin kuin aiemmassa tutkimuslaitosuudistuksessa, tällä kertaa tämä raha ei tiettävästi ole siirtymässä tutkimusrahoituksen sisällä toisaalle, vaan se on katoamassa sen piiristä.

Edellisessä Tonavassa replikoitiin kirjailija **Tuomas Kyrön** kolumni YP-lehdestä reilun kymmenen vuoden takaa. Kyrö toimi YP:n kolumnistina kaksi vuotta. Seuraavaksi kahdeksi vuodeksi kolumnipaikan valta-

si nuori lupaava kirjailija **Katja Kettu**. Sittemmin kansainvälis-
takin mainetta niittäneen Ketun kirjailijuutta tuskin kukaan enää kyseenalaistaa, mutta vielä tuoloin, vuoden 2012 alussa, näin oli saattanut eräälläkin junamatkalla käydä. Seuraavassa uudenvuoden julkaisuna Ketun kolumni ”Valekirjailija” (YP 1/2012), olkaat hyvät:

”Miltä tuntuu, kun vihdoinkin on kirjailija? Tämöisen kysymyksen esitti eräs toimittaja. Jotenkin hämmästyin. Kas, olin luullut olevani kirjailija jo kauan aikaa. Olin kirjailija jo esikoiskirjan ilmestyttyä ja varmaan varsin pontevasti jo kauan sitä ennen. Useimmat ovat kirjailijoita monta vuotta ennen kuin kirjoittavat ensimmäiset rivinsä. Jotkut ovat kirjailijoita vaikkeivät kirjoita koskaan. Sellainen on kunnioitettava saavutus.

Minua on sivumennen sanoen epäilty usein valekirjailijaksi. Junavaunuissa, ravintoloissa ja vieraissa pöydissä olen erehtynyt tituleeraamaan itseäni kirjailijaksi vastoin Kari Hottakaisen opetuksia. Hänen mukaansa kannattaa nimetä itsensä mieluummin trokariksi, timpuriksi tai lotraajaksi kuin mennä honisemaan kirjailiudesta. Sellainen on omiaan aiheuttamaan närää ja epäluuloa. Ei ole kyllä oikea kirjailija tuommoinen takkupää. Aivan liian nuori. Ei muistuta yhtään Väinö Linnaa eikä Jari Tervoa (jota sivumennen sanoen kaikki vastasyntyneet puolestaan muistuttavat). Vetäköön huovutetun perinnepoppanan syvälle

päähänsä ja menköön muualle viisastelemaan.

Viimeksi näin kävi, kun olin matkalla vuotuiselle Jäämeren-matkalleni. Välillä Helsinki-Rovaniemi eksyin kulkuneuvon ravitsemusostolle, jossa iloluontoinen herrasretkue liittyi seuraani. Oltiin ruskamatkalle menossa, tunnelma ja tavoitteet korkealla, vaikka epäilinkin herrojen päätyvän Leville Hulluun Poroon pitkää viikonloppua viettämään. Monelle eräretkeilijälle on niin käynyt eikä siitä kehtään sovi soimata.

Lupsakkaasti keskustelimme Lapin historiasta ja nykytilasta, Norjan eittämättä komeammista vuonomaisemista ja harmittelimme norjalaisten nuivaa suhtautumista salakalastukseen.

Vaan annas olla, kun tuli puhe ammateista. Jotenkin se vain pääsi lipsahtamaan. Että vallan kirjailijoita ollaan. Ei mennyt läpi. Epäluulo ja suoranainen vihamielisyys alkoi kaihtaa herraseurueen mieltä. ”Valekirjailija se on!” Kuiskaus kiiri läpi ravintelivaunun. Valekirjailija!

Sitten alkoi tenttaus. Montako kirjaa olen julkaissut (Kolme.) Minkä nimisiä? Varmaan rakkausromaaneja? Kuka on kustantaja (WSOY)? Monessako lehtijutussa olen esiintynyt (En tiedä, äiti tietää)? Olenko ollut Uutisvuodossa? Viimeiseen kysymykseen pääsin vastaamaan kyllä.

Tämä ja ainoastaan tämä teki vaikutuksen herraseurueeseen. Ai että ihan Uutisvuodossa. Ja vielä Jari Tervon parina. No sitten!

Hieman kursaellen myönnettiin, että jollen suoranaisesti vielä olekaan oikea kirjailija vaan kirjailijan alku tai ehkäpä paremminkin naiskirjailija, niin tuotantoani kannattaa tulevaisuudessa seurata. Huh. Aiheesta enemmän mm. teoksissa Klassikko (Hotakainen, WSOY, 1997) sekä Valekirjailija (Ranivaara, WSOY, 2011).”

Pysytäänpä vielä hetki kirjallisen ilmaisun parissa.

”Kielitoimiston yleiskielital-koiisiin on lähetetty runsaasti havaintoja ilmauksista, joissa on käytetty monikkomuotoista verbiä odotuksenmukaisen yksikön sijasta: ’kaksi lasta lähtevät’, ’hoitajat ovat rokotettu’. Kiintoisaa ilmiössä on esimerkiksi se, että se leviää kirjallisen mallin kautta eikä ole lähtöisin puhutusta kielestä. Yleensä vaiku-tussuunta on päinvastainen: puhekieli ja puhekielisyyksiä sisältävä kirjoittelu heijastaa piirteitään asiateksteihin. (...)”

Kuten esimerkit osoittavat, moni kielenkäyttäjä valitsee joskus verbin monikkomuodon muulloinkin kuin tunnetun joukon tai tyhjentävän viittauksen tehtävässä. Tähän vaikuttaa osaltaan lukusanailmaukseen sisältyvä monikollinen merkitys. Tällaista merkityspainotteista mu-kautumista onkin tässä ilmaus-tyypissä esiintynyt pitkään.

Siihen kiinnitettiin enemmäl-ti huomiota jo 1800-luvun lo-pulla. Suomen kielen professo-ri Arvid Genetz otti nimittäin il-

maustyyppin monikkomuotoisen verbin esille eräässä juhlapuhees-saan vuonna 1900, kun hän ar-vioi silloisen yleiskielen tilaa ja sen mahdollisia tulevia muutok-sia. Hän uumoili alati yleistyvän monikollisen verbin perusteella, että lukusanailmauksen yhtey-dessä ’predikaatti pyrki yksik-köäännyttä kokonaan vapaaksi’.

Pyrkimyksistään huolimatta predikaatti tuskin pääsee luku-sanarakenteessa ’kokonaan va-paaksi’ yksikkömuodosta. Mo-nessa yhteydessä yksikkö- ja mo-nikkomuotoisen predikaattiver-bin ilmaisemat vivahteet ovat ni-mittäin varsin hyödyllisiä. Aina ei siis olekaan yhdentekevää, on-ko kyseessä lukumäärän sisältävä esittelevä poiminta (*Viisi opiske-lijaa saapui kokeeseen myöhässä*) vai tyhjentävästi koko puheena oleva joukko (*Kurssin viisi opis-kelijaa saapuivat kokeeseen myö-hässä*).

Raja on joka tapauksessa su-me, eikä verbin lukua koskeva käyttösääntökään voi siksi olla tiukka. (...)

Tämä sekamuotti ei kuiten-kaan ole yleiskielen suosituksen mukainen.”

(**Riitta Korhonen** Moni-kot syövät yksikköä. Kielikello 1/2021)

Ajatusten Tonava ottaa vas-taan tuoreita ja nasevia otok-sia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.